

פנינים

זפרפראות נבחרים לפרשת השבוע "ליום הכיפורים"

*****

עורך: הרב יוסף ברנר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

שורש הכפרה והמחילה ביום זה:

ה"ילקוט שמעוני" (שמות לב שצא) מתאר את שארע אחר שבירת הלוחות עם חטא העגל: "ארבעים יום שעלה משה למרום להביא תורה לישראל היו ישראל נוהגין כל אותן הימים צום ותענית, ויום אחרון שבכולן גזרו תענית ולנו בתענית, למחר הסכימו ועלו לפני הר סיני והיו בוכים לקראת משה ומשה בוכה לקראתם עד שעלתה בכיתם לפני הקב"ה, באותה שעה נתגלגלו רחמי של הקב"ה וקבל אותם בתשובה, ובשרה אותם רוח הקדש בשורה טובה מלפניו, אמר להם בני, נשבעתי בכסא הכבוד שלי שתהא לכם כביה זו כבית שמהה ויהא לכם יום כפרה וסליחה לכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות".

יום קדוש זה הינו למעלה מן השכל והזמן!

בפרשת עבודת כהן גדול (פרשת אהרי) כתוב בתורה (ויקרא טו, ב) "ואל יבוא בכל עת אל הקודש", שהכהן הגדול אסור לו ליכנס אל בית קדשי הקדשים "בכל עת", ולכאורה משמע שבכל עת אינו יכול לבוא אבל יש עתים מיוחדים שאז מותר לו לבוא, והוא פלא, שהרי מילתא דפשיטא שאין הכהן הגדול נכנס לקדשי הקדשים כי אם ביום הקדוש פעם אחת בשנה, ואין יתפרש הכתוב המשמע שיש לו כמה זמנים שהותר לו להיכנס.

וכדי לתרץ דקדוק זה כתב ה"פלי יקר" בלשון קדוש:

"ואומר אני, כי ביום הכיפורים נמשלו כל ישראל ביום ההוא למלאכי השרת, שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם, על כן דומה יום קדוש זה כאילו אינו מכלל העת והזמן, כי כל ימות השנה בכלל העת דהיינו הזמן, הוין מיום זה וכו', על כן אינו בכלל העת של כל ימות השנה, אלא הוא עומד בעצמו נבדל מכל ימות השנה, וכשאומר 'ואל יבוא בכל עת' רמו שלא יבא כלל בשום יום שהוא בכלל העת, כי אם ביום שאינו בכלל העת, והוא ביום מחילה וסליחה שישראל נמשלו בו למלאכי השרת, שאינם נופלים תחת העת ואינו בכלל ימות השנה".

והלא הדברים יורדים ונוקבים עד התהום ויש בס רמו לשעה ולדורות, ויתבונן היטב בזה הדבר שיום הקדוש אינו יום גשמי כלל ועיקר רק הוא למעלה מן הזמן, וביום זה נחשבים כל כלל ישראל כמלאכי השרת משרתי עליון, ודומים לשרפים ואופנים וחיות הקודש "כי גדול יום ה' וגורא מאד" דברים כפשוטן ממש.

ביום זה אנו עומדים לפני ה' כמלאכים ממש!

הרה"ק רבי צדוק הכהן מליובלין זי"ע היה אומר, שמחמת קוצר כלי המושג של בשר ודם אין אנו יכולים להבין מהו "כסא הכבוד" של מלך מלכי המלכים, אולם זה ברור, שמלאכי אש קודש עומדים סביב לכסא הכבוד ומשמשים את הקב"ה באימה ביראה ורתת זוע, וביומא דכיפורי מוריד הקב"ה את כבודו בהאי עלמא, נמצא שכל יהודי נעשה דוגמת מלאכים אלו, והפסוק (ויקרא טו, ל) "לפני ה' תטהרו" מתפרש פשוטו כמשמעו, שעומדים אנו בלפני ה' ממש, ולכן אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו" בקול רם דוגמת המלאכים.

מעלת וקדושת ישראל ביום זה שהם גדולים יותר ממלאכים!

האמת כי בני ישראל אינם רק כמלאכי השרת אלא אף גדולים וגבוהים יותר, דהנה בכל השנה כולה אומרים בתפילת שחרית ומנחה "נקדישך" ורק במוסף אומרים "כתר" (ובני אשכנז אומרים במוסף "נעריצך" במקום "נקדישך"), ואילו ביום הכיפורים אומרים בכל התפילות "כתר", ומה הטעם לשינוי זה, וכתב ה"מטא משא" (אות תתע"ב) דהנה ידוע מאמרם (זוה"ק ח"ג ו ע"ב) "ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים", שכביכול הקב"ה מתעלה על ידי תהילות ישראל, לפיכך ביום הקדוש כבודו עולה ונגבה ומתרוםם למקום גבוה כל כך מתהילותיהם עד שאין ביד מלאכי השרת להגיע ולהשיג קדושת המקום ההוא, ולכן הם תמהים וצועקים כל הזמן "איה מקום כבודו להעריצו", ומשום הכי אי

עצה נפלאה לקרוע את גזר הדין:

אמר הכותב: בעומדנו בעת עומק חרדת ימי הדין, מהפש כל יהודי להוסיף עוד ועוד זכויות שיועילו לו בעת ידונו אותו ויהתמו את דינו. והנה, אם היו אומרים לאדם: "יודע אתה, גם אם הלילה יצאת חייב בדין, יש עצה איך לקרוע את גזר הדין ולשנותה לגמרי!" האם יש אדם שלא היה שומע את אותה עצה ומנסה ליישמה? אז הנה, אנו נותנים כאן עצה פשוטה ואמינה שאמרו אותה הז"ל הק' והיא תורת אמת שאינה שבה ריקם לעולם! עצה זו היא ללא טרחה מרובה וללא עלות וכד', והיא יכולה להציל את חיו של כל יהודי ולקרוע את גזר דינו ומסוגלת למחילת עוונות:

הז"ל הק' בגמרא (שבת קיט) אמר רבי יהושע בן לוי "כל העונה אמן יהא שמיא רבא מברך בכל כוחו - קורעין לו גזר דינו".

וב"נתיבות עולם" למהר"ל (נתיב העבודה פרק יא) כתב, דקאי אף אחר התימת גזר הדין, כי לעולם קורעין את הגזירה ע"י עניית יהא שמיא רבא. ורבי יוחנן אמר "אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו". וכבר הסביר הרה"ק רבי דוד משה מטשורקוב זי"ע, (שיומא דהילולא חל בהושענא רבא): למה נשתרש בכל ישראל לקרוא יום זה בשם "הושענא רבא", דהנה בעת כזאת נגמר הדין של הימים הנוראים ומוסרים הפתקאות של כל אחד עם גזר דינו, וזקוקים בני ישראל לרחמים מרובים, לפיכך מביאים המלאכים קרונות מלאים אמירת "אמן יהא שמיא רבא" כדי שהם ימליצו טוב על ישראל!...

והיות שהז"ל הק' גילו לנו שהעונה אמן יהא שמיא רבא בכל כוחו, הכוונה לכל כוחו ולכל כוונתו, צריך כל אחד להקדיש מס' דקות להתבונן בפשט של המילים של קדיש, בכדי שנדע על מה אנו עונים אמן יהא שמיא רבא ומה כוונתו, ומאותו רגע, להתחיל לענות עוד ועוד אמן יהא שמיא רבא בכל כוחו וכוונתו, ובכך נזכה כולם לקרוע את גזר הדין שלנו ולמחילת עוונותינו - כמה פשוט וקל!...

זאת ועוד, שיכול אדם, להציל בעניית אמן יהא שמיא רבא אחת, רכבות אנשים לכל יפגעו בשום גזירה או חולי ר"ל כדאיאת ב"פרקי חיבלות" (רבתי, פרק ו' אות ג') - מדרשים המיוחסים לרבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול שגילו לו בשמים: דבכל יום מתחדשות צרות רבות להרב לרעב ולשבי על עם ישראל, ובשנכנסים לבתי כנסיות ועונין "אמן יהא שמיא רבא" אין אנו מניחים אותם לצאת מחדרי הדרים!...

ניתן להזמין לכל מקום, בכדי להרחיב ולהסביר יותר ולהלהיב את הקהל לעניית "יהא שמיא רבא" בטלפון: 054-8455798 הרב יוסף ברנר

קדושת היום שהוא נורא ואיבו! כבר מתחילת הבריאה מיועד יום קדוש זה למחרת בני ישראל!

נביא בפניכם מספר אמרות על עוצמת קדושת היום הקדוש הזה, בכדי שנדע להתכונן כראוי וכדבעי ולנצלו עד תומם:
ה"חינוך" (מצוה קפה) כבואו לכאר שרשי המצוה של יום הכיפורים, כתב בהא לישנא: "שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבע להם יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישובו, שאילו יתקבצו עונות הבריות שנה בשנה, תתמלא אמתם לסוף שנתים או שלש או יותר, ויתחייב העולם כליה, ועל כן ראה בחכמתו ברוך הוא לקיים העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת החטאים לשבים. ומתחלת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך, ואחר שיעדו הא-ל ברוך הוא אותה היום לכפרה, נתקדש היום וקבל כח הזכות מאיתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה".

באשבורן, כשהמים מכונסים יחד, ואף הקב"ה מטהר את ישראל, כשהם מכונסים יחד כאחים, כבני אב אחד, ואז הוא אביהם ומרחם עליהם כרחם אב על בנים...

אל הרה"ק רבי שמואל מפלזניץ זי"ע נכנס אברך אחד לפני "כל נדר", ותינה את צערו: רבי מכף רגלי ועד קדקדי אין בי מתום, במה יתרצה עבד אל אדוניו, באיזה פנים אתייצב ביום דין לפני המלך? החזיר לו הרבי – "אף אני שרוי במבוכה זו", ותוך כדי דיבור טפח על כתפו, חיבקו ונכנס עמו להתערב בתוך הקהל, בהפטירו: "אלא עם יהודים ביחד... עם יהודים ביחד..." שכן כבר הכתוב אומר (ויקרא טו, לד) "והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל אחת בשנה" – כשכולם ביחד!...

"ויהי ערב" זה עשיו, "ויהי בקר" זה ישראל, "יום אחד" זה יום הכיפורים (מדרש פליאה).

מסביר ה"בינה לעתים" את מדרש פליאה זה, על פי דברי הגמרא (ראש השנה ח"ב) האומרת שהקב"ה דן קודם את ישראל ואח"כ דן את אומות העולם, והטעם הוא: מלך וציבור שבאים לדון אותם, דנים בתחילה את המלך ואחר כך את הציבור – "מקמי דליפוש הרוך אף". פירושו, שאם ידונו את הציבור בתחילה אם כן מידת הדין תהיה מתוחה מחמת העוונות של הציבור, והם ושלום יכולה מידת הדין לפגוע במלך שנכנס אחר כך, לכן דנים את המלך תחילה. כך גם בני ישראל דנים אותם קודם אומות העולם, קודם שמידת הדין תהיה מתוחה מחמת ריבוי העוונות של אומות העולם.

עוד מבואר בגמרא שהקב"ה דן את ישראל "ביום", בזמן שעושים מצוות, ואת אומות העולם הקב"ה דן "בלילה", בזמן שעושים עבירות.

נמצא שכדי שישאל יצאו זכאים בדין צריך ב' תנאים: א. לדון אותם ביום. ב. לדון אותם לפני אומות העולם.

לגבי ראש השנה שיש ב' ימים אפשר לקיים שניהם, דהיינו שהקב"ה יכול לדון את ישראל ביום הראשון ואת אומות העולם בליל יום שני, ומתקיים בזה הכלל שהקב"ה דן את ישראל קודם, וגם לדונם ביום. אבל ביום כיפור שהוא יום אחד כיצד ידון הקב"ה את ישראל? אם ידון קודם את ישראל, הרי יצטרך הקב"ה לדון את ישראל בלילה ואחר כך את אומות העולם ביום, ואם ירצה לדון אותם ביום, הרי נמצא שישאל נידונים אחר אומות העולם?

אלא ידוע שלשמן אין שליטה ביום הכיפורים. כי יש שם"ה ימים בשנה, ו"השמן" בגימטריא שם"ד, כלומר, שיש לו שליטה וקישרון במשך שם"ד ימים בשנה, פרט ליום הכיפורים שאין לו רשות לקטרג. ולפי זה נמצא שיכול הקב"ה לדון את ישראל אחר אומות העולם ואין חשש שיגרם מתיחת הדין וקישרון על ישראל, שהרי אין שליטה לשמן ביום הכיפורים.

וכך פירוש המדרש: "ויהי ערב" זה עשיו, שהקב"ה דן את עשיו בלילה. "ויהי בקר" זה ישראל, שהקב"ה דן ביום. ואם תשאל והרי אין ראוי שהקב"ה ידון את ישראל לאחר אומות העולם שמא יהיה חרון אף, על זה אומר המדרש "יום אחד" – זה יום הכיפורים שאין שליטה לשמן לקטרג, ושפיר אפשר לדון את ישראל לאחר אומות העולם...

אפשר לומר "נקדישך" שכתוב שם "ממקומך" בלשון נוכח, כי המלאכים אינם יכולים לנקוט בלשון זו מפני שאין משיגים את מקום הכסא, ומשום הכי הזורים ואומרים "ממקומו" בלשון נסתר.

אגב מאמר הוזה"ק שהובא לעיל "ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים", כדאי להביא כאן את אמרתו הנשגבת של המגיד ממעזריטש זי"ע (הובא ב"ליקוטים יקרים" פג ע"ב) על הפסוק (דברים ד, כד) "כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא": שכביכול הקב"ה ניוון ומתפרנס ממה שבני ישראל מתגברים במלחמתם על היצר הרע, וזה מרומו בפסוק שעל ידי כה ה"אש" שכלל ישראל שורפים תאוותם ומכניעים אותה למען רצון ה', זה גופא בבחינת מאכלים שכביכול הקב"ה "אוכלה", כי ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים.

גם הגוף של אדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה:

הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע (דרשות ח"א עמוד טז טור ב) מוכיח מדינא דגמרא, שאף הגוף של האדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה, דהנה שנינו (יומא פב ע"א) "עוברת שהריחה (מאכלים ערבים), מאכילין אותה עד שתשיב נפשה". ובגמרא (שם ע"ב) איתא "ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי, אמר להו זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא", שינוכו לחרוש לה באזנה שיום הכיפורים הוא – אולי על ידי כך תחלש תאוותה ולא תצטרך לאכול, ואם לא תירגע אז יתנו לה לאכול משום פיקוח נפש.

שאל ה"חתם סופר" – ולמה לא מצינו דין זה בשאר אכילות איסור כגון נבילות וטריפות, מדוע לא הגידו הו"ל שעוברת שהריחה ריח בשר חזיר ומתאוה לאכול

הימנו ילחשו באזנה שהתורה אסרה לאכול בשר חזיר, אולי תבטל מומנה תאוותה ולא תצטרך לאכול דבר איסור?

אלא אכן היינו טעמא, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה כולה עם המלאך (כמבואר בנדה ל ע"ב), ואילו לא גוף עובר של אמו מקיפתו, הוא גדול יותר ממלאכי השרת, לכן בדרך כלל קרוב לודאי שלא יועיל מה שילחשו באזנה שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העובר מושך אותו לתאוות גשמיות והומרות, לכן לא אטרחו להו רבנן ומשום פיקוח נפש מותר לה לאכול, אבל ביום הכיפורים נעשים כל ישראל כמלאכי עליון, וגופם מזדכך להיות כחלק מן הנשמה ממש, וגם גוף האם מזדככת, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום כיפורים יתכן שיפסיק מלהתאוות עוד, כי אין גוף עובר של אמו מעכב בידו, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל הטאותיכם לפני ה' תטהרו, וכולם מתנזקים ומזדככים ביום הזה.

מהילת העוונות ביום הכיפורים תלויה ב"אחדות" ישראל!

הגמרא (יומא ה, ז) מסבירה את הטעם שיום הכפורים מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום: דרש ר' אלעזר בן עזריה (ויקרא טו, ל) "מכל הטאותיכם לפני ה' תטהרו" – עבירות שבין אדם למקום יוד"כ מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יוד"כ מכפר עד שירצה את חבירו. אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכי ואומר (ירמיהו יז, יג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

מסביר הגה"ק בעל ה"נודע ביהודה" זי"ע בספרו צ"ח, שרבי עקיבא לא בא לחלוק, אלא אדרבה, הוא מסביר את דברי רבי אלעזר בן עזריה, מה הטעם שאין יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו, מפני שהמטהר אותנו והמוחל על עונותינו הוא רק אבינו שבשמים שמרחם עלינו כרחם אב על בנו. אולם רחמיו נכמרים עלינו רק בתנאי שאנו כולנו כבניו, שמתנהגים כאחים, כבני אב אחד, אבל אם אין אנו כאחים זה לזה, ולא נוהגים כבני אב אחד, אלא גוזלים והומסים ושונאים זה את זה ומראים שאין לנו קירבה יחד, אם כן מתברר שאנו רק עבדים ולא בני השי"ת.

וזהו כוונתו: "מי מטהר אתכם אביכם שבשמים" – דרך ע"י שהוא לנו כאב ואנחנו כבניו אז מכפר, ולכן על עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר, כי עבירות אלו מראות על ריחוק בין איש ישראל לרעהו, ואז ישראל אינם עוד בדרגת אחים ובני אב אחד, וממילא גם הקב"ה אינו קרוב אלינו כאב וח"ו אינו מטהר את ישראל...

כעין זה הביא גם בספר "ילקוט הגרשוני" שכשם שהמקוה מטהר רק באשבורן (מקואות א, ז), כלומר, כשהמים מכונסים ביחד, כך גם ישראל, כשהם בבחינה זו, כשהלכות קרובים ומכונסים יחד, הקב"ה מטהרם. ועל פי זה מובן היטב הסיום של רבי עקיבא: "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", שגם מקוה אינו מטהר אלא

להרגיש בצילא דמהימנותא

פנינים

להג הסוכות ולשמחת התורה

עשרות מאמרים נפלאים, ואטרסים, סיפורי צדיקים, קושיות ותירוצים, משלים וטעמי המנהגים לחג הסוכות ושמחת תורה. רובם מתוך העלונים שיצאו לאור ב-8 השנים האחרונות וחלקם מובאים בו לראשונה. מהדורה מפוארת בפורמט נוח לנשיאה ובכריכה קלה.

להשיג בבית המחבר:
הרב יוסף ברגר רח' החוזה מלובליץ 10 | 054-8455798
ובחנויות הספרים